

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

KODAY, S, AKBAŞ, F. (2020). Kırsal Turizmin Gelişimi ile İlgili Olarak Yerel Halkın Algıları: Urla (İzmir) Örneği. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (2), 689-703.

Kırsal Turizmin Gelişimi ile İlgili Olarak Yerel Halkın Algıları: Urla (İzmir) Örneği

Saliha KODAY (*)

Ferdi AKBAŞ (**)

Öz: Urla ilçesindeki kırsal turizmin gelişimi ile ilgili olarak yerel halkın görüş ve düşüncelerinin tespit edilmesini amaçlayan bu çalışmada kırsal turizm sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel boyutlarıyla elde edilen veriler ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın bütününde yarı yapılandırılmış mülakat metodundan faydalanılmıştır. Yerel halk ile yapılan mülakatlarda turizm sektörünün birebir içinde olan ya da ilçedeki turizm faaliyetlerinin farkında olan nüfus kitlesinin kırsal turizme olumlu baktığı fakat şahsi alanlarında turizm olgusunun gelişmesi konusunda çekimser oldukları tespit edilmiştir. Yerel halk, kırsal turizmin gelişmesi ile köylerden şehirlere doğru olan nüfus akışının önemli oranda azalacağı düşüncesindedir. Araştırmanın çeşitli bölümlerinde yerel halktan edinilen bilgi ve görüşler özet halinde verilmiştir. Çalışmadan sonuç olarak gerek kamu gerekse özel sektörün teşebbüsleri ile ilçede kırsal turizmin geliştirilmesini hedefleyen plan ve projeler sayesinde hem yerel halk turizmin bir parçası olacak hem de ortaya çıkacak yeni iş alanları sayesinde hatırı sayılır bir istihdam sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Kırsal Turizm, Kırsal Kalkınma, Yerel Halk, Urla.

The Perceptions Of Local Public in Relation to The Development of Rural Tourism: The Case of Urla (İzmir)

Abstract: In this study, which aims to determine the views and opinions of the local people regarding the development of rural tourism in Urla district, rural tourism is evaluated in the light of data obtained from socio-economic and socio-cultural dimensions. Semi-structured interview method was used in the whole research. In the interviews with local people, it was determined that the population who are in the tourism sector one by one or who are aware of the tourism activities in the district have positive views on rural tourism but they are abstained about the development of the tourism phenomenon in their private areas. Local people believe that with the development of rural tourism, the population flow from villages to cities will decrease significantly. In various parts of the study, the information and opinions obtained from the local people are summarized. As a result of the study, both public and private enterprises and local people will be a part of tourism with the plans and projects aiming to develop rural tourism in the district and considerable employment will be ensured thanks to new business areas.

Keywords: Tourism, Rural Tourism, Rural Development, Local People, Urla.

Makale Geliş Tarihi: 23.12.2019

Makale Kabul Tarihi: 11.06.2020

*) Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü (e-posta: skoday@atauni.edu.tr) ORCID ID: orcid.org/0000-0003-2515-4287

***) Dr. Öğr. Üyesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kadirli Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü (e-posta: ferdi.akbas45@gmail.com) ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1899-1458

I. Giriş

Günümüz dünyasında önemli gelir kaynaklarından birini oluşturan turizm olgusu, gelişme gösterdiği alanlarda iktisadi kalkınmayı sağladığı gibi sosyal ve kültürel değişimlere de neden olmaktadır. Ülkeler bazında uluslararası düzeyde ilişkilerin kurulmasını sağlayan turizm sayesinde insanların refah seviyeleri de yükselmektedir. Fiziki ve beşerî coğrafya varlıkları bakımından zengin olan ülkeler, bunları turizmde kazandırmak ve gelir sağlamak amacıyla plan ve programlar hazırlamaktadır. Bu kapsamda yıllardır gelenekselleşen turizm olgusunu oluşturan deniz turizminin dışına çıkılmak istenmektedir. Çünkü günümüzdeki turizm kavramı yalnızca deniz ile ifade edilmemekte turistler de farklı bir deneyim yaşama isteği içerisine girmektedir. Özellikle son yıllarda gelişme gösteren kırsal turizm sayesinde kırsal kesimde yer alan maddi ve manevi değerler turizmin odak noktası olmuş, turistler de farklı bir turizm arayışı içerisine girmişlerdir.

Günümüz itibarıyla kırsal turizm mevcut turizm taleplerine cevap verebilmek amacıyla ortaya çıkmış bir kavramdır. Kalabalık turizm destinasyonlarından kaçmak, kırsal alandaki doğal ve beşerî turizm varlıklarını keşfetmek isteyenler için adete fırsat oluşturan kırsal turizm buraları ziyaret edenler için olduğu kadar yerel halk için de büyük önem arz etmektedir.

Kentte ikamet eden insanlar yılın belli dönemlerindeki izinlerini geçirebilmek için sakin ve huzurlu olarak gördükleri kırsal alanlara yönelmektedir. Şehrin gürültüsünden, karmaşıklığından ve günlük sıkıntılardan uzaklaşıp tabir yerindeyse kafa dinlemek, doğayla ve kendileriyle başbaşa kalmak isteyen nüfus kitlesi özellikle son yıllarda kırsal alanları tatil mekânı olarak seçmektedir. Kırsal turizm sayesinde yerelde unutulmaya yüz tutmuş gelenek ve görenekler, harabeye dönmüş tarihi yapılar, kültürel değerler yeniden gündeme gelmekte, bakım, onarım ve restorasyon süreçleri hızlanmakta, kırsal alanlardaki alt ve üst yapı eksiklikleri giderilmekte, yeni iş alanları ortaya çıkarak istihdam sahaları oluşmakta ve belki de en önemlisi kırsaldan şehirlere olan nüfus akışının önemli bir bölümü önlenmektedir.

Kırsal turizmi konu edinen bu çalışmada, turizm yapılanmasının düşük, tarımın daha çok ticari amaçlı yapılması, el değmemiş kırsal alanlarının olması, tarım-turizm birbirine sıkı bir şekilde bağlı olması ve kırsal yani sürdürülebilir turizm potansiyelinin yüksek olması nedeniyle Urla araştırma evreni olarak seçilmiştir. Araştırmada Urla ilçesinde yaşayan yerel halk ile mevsimlik ya da kalıcı olarak esnafılık yapanlarla kırsal turizmin geliştirilmesinin ilçe üzerindeki sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerinin neler olacağını belirlenebilmesi ve Urla'nın planlı bir sürdürülebilir turizm yapılanma sürecine ihtiyacı olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Daha açık bir ifade ile Urla'daki yerel halkın kırsal turizm aktivitelerine ne kadar istekli olduğu ve bu geliştirme sürecinin içine dahil olma konusundaki görüş, düşünce ve çekincelerinin neler olduğunu tespit edebilmek, kırsal turizmin Urla'da uygulanabilirlik düzeyini belirlemek çalışmanın odak noktasını teşkil etmektedir.

II. Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizm

Kitle turizmine karşı öne sürülen bu kavram çok şeyi kapsayabilir; bu yüzden de araştırmacılar arasında tartışma konusu olmuş, karmaşık bir kavramdır. Bu tanıma göre “yerle halk tarafından yerel doğa ve kültüre dayandırılmış küçük ölçekli turizm” olurken, bir başkasına göre de “uzak destinasyonlara, özelliklede gelişmekte olan dünyaya bağımsız olarak az sayıda kişinin yaptığı yolculuk”tur (Özgüç, 2017: 177). Butler’a göre de “varış alanlarında ve buralardaki nüfus üzerinde, ekonomik kazançları azaltmaksızın, olumsuz etkilerin şiddetini en aza indiren turizm şekli”dir (Özgüç, 2017: 177)

Turizmde 3 S olarak bilinen (sea, sun, sand) deniz, güneş, kum üçlüsüne son yıllarda turizmde 3 E (education, entertainment, excitement) eğitim-kültür, eğlence ve macera önem kazanmaya başlamış. Özellikle kırsal alanlar macera anlamında önemli çekicilik durumuna gelmiştir.

Günümüzde deniz-kum-güneş üçlemesine dayanan turizm anlayışı ile birlikte doğaya duyarlı, sosyal ve kültürel bakımdan sorumlu, kalkınmayı destekleyen turizm anlayışı benimsenmeye başlanmıştır. Doğal ve beşerî kültürel değerlere saygılı, koruyarak kullanmayı ve kalkınmayı hedefleyen turizm anlayışı sürdürülebilir turizm kavramı olarak ifade edilmekte ve bütün turizm çeşitlerinin bu kavramı odak noktası kabul ederek gelişmesi beklenmektedir. Daha açık bir anlatımla sürdürülebilir turizmin benimsenmesi için kalkınma ile korumacı yaklaşımın aynı potada eritilerek uygulanması, doğal ve beşerî kaynakların küresel ve yerel ölçekte gelecek nesilleri düşünerek adil bir şekilde paylaşılması ve turizme dâhil olan tüm tarafların birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Doğal ve kültürel değerleri deformasyona uğratmadan çevre korumasını ilke edinen ve sürdürülebilir kalkınma anlayışını benimseyen sürdürülebilir turizm, turistik çekiciliklerin gelecek kuşaklara zarar verilmeden aktarılmasını öngörmektedir (Emekli, 2002: 547-557).

Turist çekebilme potansiyeli yüksek doğal ve beşerî unsurlara sahip olan ülkeler bu değerlerin turizm bağlamında değerlendirilmesi için korumayı odak noktası olarak kabul eden plan ve projelerle hem mevcut turizm gelirlerini arttırmayı hem de turistlere sunacakları alternatif turizm türlerini geliştirmeyi hedeflemektedir (Çeken, Karadağ ve Dalgın, 2007: 1-14). Kent hayatından bunalan, stres ve kalabalıktan uzaklaşıp doğayla başbaşa kalmak için sakin ve huzurlu bir ortam arayan insanların kırsal alanlara yönelmesi kırsal turizmin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Özellikle de hayatları belirli kalıplara göre şekillenen insanlar kısa bir süre de olsa bundan uzak kalmayı tercih ederek ya da çekirdek aileleriyle birlikte kırsal mevkilere doğru akın etmişlerdir.

Kırsal turizm ilk olarak İngiltere’de ortaya çıkmış zaman içerisinde endüstrileşme süreçlerini tamamlayan diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Söz konusu kavramın süratli bir şekilde yayılmasında insanların gelir düzeyleriyle doğru orantılı olarak artan hayat standartlarının yükselmesi etkili olmuştur. Bunun yanında kentlerdeki kirli havadan, trafik ve insan yoğunluğundan, gürültü kirliliği ile stresten uzak kalmayı isteyen insanların kırsal alanları tercih etmesi bu turizm türünü ortaya çıkaran diğer etmenlerdir (Halbway ve Taylor, 2006: 1-17).

Kırsal turizmi daha net anlayabilmek için ilk olarak kırsal alan teriminin bilinmesi gerekmektedir. Fakat kırsal alanların sahip olduğu Sosyo-ekonomik ve Sosyo-kültürel özellikler bu mevkiilerin tam anlamıyla bir tanımın içine sığdırılmasını zorlaştırmaktadır (Çeken, Dalgın ve Karadağ, 2007: 5-14). Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanmış olan Dokuzuncu Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Raporunda kırsal alan, yaşam ve iktisadi faaliyetlerin büyük oranda doğal kaynaklara dayandığı, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik süreçlerin şehirlere oranla daha ağır ilerlediği, gelenek ve göreneklerin yaşam tarzları üzerindeki belirleyici etkilerinin fazla olduğu kentsel alanlar dışındaki yerleşim birimleri olarak tanımlanmıştır (DPT, 2000: 1-18; Çeken, Uçar, Dalgın, 2012: 4-28). Dünyada kırsal alan tanımlanmasında nüfus ve yerleşme durumu ile sosyo-ekonomik yapı dikkate alınmaktadır (OECD, 1994: 4-50). Kırsal alanların turizm açısından tanımları deniz turizmin gerçekleştirildiği alanların dışında bulunan şehir merkezlerine belli bir mesafede yer alan, ihtiyaçların büyük bir bölümünün doğadan karşılandığı ve genel itibarıyla doğaya dayanan turizm aktivitelerinin gerçekleştirilebildiği coğrafi mekânlar şeklindedir. Kırsal alanlardaki yaşamı tatmak, kentın gürültü, stres ve kalabalığından uzaklaşmak, kısa süreliğine de olsa doğayla iç içe bir hayat sürmek insanlar, günübirlik turlar, akraba, eş dost ziyaretleri ya da tatil dönemleri sayesinde kırsal alanın farkına varmaktadır. Kırsalda geçirilen sürenin faydalı olduğunu hissedenler uzun süreli tatillerini geçirmek için de kırsal alanları tercih etmektedir (Soykan, 1999: 67-74).

Günümüz itibarıyla kırsal turizm zirai faaliyetlerle geçimini sağlayan coğrafi mekanlarda yine bu faaliyetlere bağlı olarak gelişmiş turizm türüdür. Denilebilir ki tarımsal etkinlikler turizmi desteklemekte ve günümüzdeki konuma gelmesini sağlamaktadır. İlk olarak çevre dostu turizm, sürdürülebilir turizm, tarımsal turizm, bağ-bahçe turizmi, çiftlik turizmi gibi farklı adlarla ifade edilen kırsal turizm hem yöredeki alt ve üstyapıdan kaynaklanan fiziki sorunların çözümünde hem de turizm olgusunun yalnızca deniz ve kıyı turizmi gibi gelenekselleşen yapıdan kurtulmasına yardımcı olmaktadır (Olalı ve Timur, 1988: 2-19).

Kırsal turizmin ne olduğu hakkında aşağıda birkaç tane tanım verilmiştir. Bu tanımların ortak özelliği ise birbirlerinden bağımsız ve farklı olmalarıdır. Bunlar;

Avrupa Birliği kırsal turizmi zirai faaliyetler ve kırsal yaşam ile bütünleşik bir zaman geçirmek isteyen turistlere istek ve beklentileri ölçüsünde yiyecek, içecek, konaklama ve diğer sosyal ve kültürel hizmetleri bir arada sunan küçük çaplı işletmelerin bulunduğu küçük yerleşim birimlerinde yapılan etkinliklerin tamamı olarak ifade etmiştir (EC, 1999: 6-24).

Fusun Soykan kırsal turizmi, insanların doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak maksadıyla kırsal alanlara gitmeleri, orada konaklamaları ve o yöreye özgü olan etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türü olarak tanımlamıştır (Soykan, 1999: 68-75).

Tanımlar analiz edildiğinde birinin turistlerin istek ve beklentilerine diğerinin ise kırsal alanların özelliklerini merkeze aldığı görülmektedir (Uçar, Çeker ve Ökten, 2010:

1-25). Kırsal mekânlarda ortaya çıkan turizm türü olan kırsal turizm içerisinde birçok aktiviteyi barındırmaktadır. Bu aktivitelerin sayıca fazla olması kırsal turizmin sınırlarının çizilmesini güçleştirmektedir (Soykan, 2006: 72-73; Bramwell and Lane, 1994: 6-33). Trekking, hiking, kamp kurma, av ve avcılık eğitimi, kültürel geziler gibi aktiviteler daha birçok unsur kırsal turizm envanterine kayıt edilebilecek ve onunla özdeşleştirilebilecek faaliyetlerden bazılarıdır.

Kırsal turizmi meydana getiren insanlar iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan ilkinin kırsal turizmde rol alan ve talep tarafını meydana getirenler, ikincisini de kırsal kesimde turistik değer taşıyan ürünleri turistlere sunanlar oluşturmaktadır. Seyahat acentesi ile anlaşarak kırsal alanları görmek isteyenler, o yörede yaşayan insanlarla ilişki kurarak turizm faaliyetini gerçekleştirmektedirler. Kırsal alanda ikamet edenler hem kırsal turizmin paydaşı hem de turizme konu olacak değerlerin üreticileridir. Bu turizm kolunun talep tarafını ise şehirde yaşayan her gelir grubundan kırsal turizme ilgi duyan insanlar oluşturmaktadır. Bu insanların kırsal turizmden istek ve beklentileri, gündelik hayatlarından bir parça olsun uzaklaşıp doğayla baş başa kalarak kısa süreliğine de olsa sakin ve huzurlu bir hayat sürmektir. Kırsal turizm yalnızca köy gezintileri, çiftlik turları ya da yöresel ve kültürel değerlerinin tanıtımının yapılmasından ibaret değildir. Yöresel yemeklerin, el sanatlarının, kaybolmaya yüz tutmuş zanaatların, gelenek ve göreneklerin tanıtılarak bunların gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak da kırsal turizmi meydana getiren temel bileşenlerden bazılarıdır. Bu turizm türünde önemli olan yerel değerlerin kaybolmadan korunmaya alınması ve yöreye gelen yerli ve yabancı turistlere aktarılmasıdır. Diğer bir durum ise yerel mevkilere gelen yerli ve yabancı turistlerin buradaki kırsal turizm aktivitelerine katılırken o yörede ikamet eden insanların yaşam tarzlarına saygılı olmaları ve çevreye zarar vermemelerinin sağlanmasıdır. Kırsal kesimin turizm faaliyetlerine açılmadan önce buraların turizm potansiyelleri detaylı bir şekilde analiz edilmelidir. Doğayı koruyarak ve taşıma kapasitesinin üzerine çıkmadan turizm planlaması yapılmalıdır. Büyük kitlelerin plansız ve programsız bir şekilde yerel değerleri gözetmeksizin, kırsaldaki turizm faaliyetlerine katılmaları, söz konusu turizmin felsefesine tamamiyle aykırıdır. Bu sebeple gelenek ve görenekler gibi kültürel değerleri koruyarak, doğanın sunduğu kaynakların yıpratılması da önlenerek kırsal turizm geliştirilmelidir (Çeken, Uçar ve Dalgın, 2012: 4-28).

III. Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınma İçin Önemi

Kalkınma genel itibariyle herhangi bir ülkenin gelir seviyesindeki artışın sosyal, siyasal ve iktisadi yapısına yansımaları neticesinde ortaya çıkan süreç olarak ifade edilmektedir (Clark, 1996: 1-12). Kalkınma teriminin içerisinde yer alan sosyo-ekonomik değişimler zamanla karşılıklı olgusunu tetikleyerek genel kalkınmadan ziyade kırsal kalkınmanın ön plana çıkmasını sağlamıştır (Çeken, Uçar ve Dalgın, 2012: 1-14). Kırsal kalkınmanın temelinde, kırsalda ikamet eden insanların şehirdekilerin sahip olduğu düzeyde iktisadi, sosyal, kültürel anlamda geliştirmek ve desteklemek yatmaktadır.

Kırsal turizmin kırsal kalkınma üzerindeki etkisi genel itibariyle sahada yer alan doğal ve beşerî unsurların turizm kapsamında değerlendirilmesi ya da değerlendirilmesi

yönünde atılan / atılacak adımlarla doğru orantılıdır. Kırsal kalkınma kamu ve özel teşebbüsün ortaklığı ile gerçekleşirse daha kısa sürede ve net sonuçlar doğurmaktadır. Söz konusu süreç hem yerel halka yeni gelir kapıları açmakta hem de kırsaldan şehirlere doğru gerçekleşen nüfus akışını büyük ölçüde durdurmaktadır. Hem tarımsal üretimin hem de yöredeki tarihi, kültürel varlıkların değerlendirildiği süreçten yalnızca ilgili saha değil tüm bölge belli oranda etkilenmektedir.

Kırsal kalkınmanın bölgesel ölçekteki etkileri aşağıda maddeler halinde verilmiştir. Bunlar; (Soykan, 2006: 72-73; Çeken, Karadağ ve Dalgın, 2007: 1-14).

- ❖ Kırsal turizm yeni iş sahaları oluşturarak istihdama katkı sunmaktadır.
- ❖ Yereldeki zirai faaliyetlerin ürün çeşitleri ile kapasitelerinin artmasını ve standardizasyonun sağlanmasına katkı sağlamaktadır.
- ❖ Zirai faaliyetlerin temel geçim kaynağını oluşturduğu yerlerde turizmin gelişmesi, bu faaliyetlerle ilgilenenlerin gelir düzeylerindeki artışa bağlı olarak refah seviyelerinin yükselmesini sağlamaktadır.
- ❖ Kırsal alanlardaki alt ve üst yapı eksiklerinin hızlı bir şekilde giderilmesini sağlamaktadır.
- ❖ Kırsal turizm sayesinde yerelde unutulmaya yüz tutmuş gelenek-görenekler, sanat ve zanaatlar ile tarihi değer taşıyan varlıkların önem derecesi artarak bunların gelir kaynağına dönüştürülmesi sağlanmakta ve böylece iki yönlü katkı elde edilmektedir. Hem söz konusu değerlerin kaybolması ya da unutulması engellenmekte hem de bunların turizm kapsamında değerlendirilmesi neticesinde maddi kazanç sağlanmaktadır.
- ❖ Kırsal turizm tarihi binalara (eski kiliseler, şatolar, çiftlik binaları, meskenler) çeşitli fonksiyonlar yüklenmesini (müze, el sanatlar merkezi, konaklama evi vb.) sağlamaktadır.
- ❖ Kırsal turizm neticesinde elde edilen gelir yörede turistik değer taşıyan unsurların korunmasını sağlamaktadır.
- ❖ Kırsal turizm sayesinde yerelde tiyatro, gösteri, şenlik, festival ve panayır gibi etkinliklerin düzenlenmesini sağlamaktadır. Söz konusu etkinliklerin devamlılığını sağladığı gibi sıklık derecelerini de düzenlemektedir.
- ❖ Kırsal turizm kamu-özel sektör ve toplum arasındaki ilişkileri düzenleyerek âdete bu üçlü arasında bir köprü vazifesi görmektedir.
- ❖ Kırsal turizm yerel girişimlerin kurumsallaşma sürecini hızlandırmaktadır.
- ❖ Kırsal alanlarda turizme bağlı olarak aile pansiyonculuğunun gelişmesi konaklama ihtiyacının giderilmesini sağlamaktadır. Bu aynı zamanda hem turist hem de yerel halk arasında kültürel bağın kurulmasına yardımcı olmaktadır. İlgili süreç bazen de kültürel yozlaşma olayını meydana getirmektedir.
- ❖ Kırsal alanlarda turizmin gelişmesi bu mevkilerde sağlık hizmetlerinin de gelişmesini zorunlu hale getirmektedir.

Kırsal turizm yereldeki fiziki ve beşerî coğrafya faktörlerine göre şekillenen turizm türüdür. Kırsal turizmin temel amacı yereldeki kaynakların turizm olgusu doğrultusunda değerlendirilmesi, unutulmaya yüz tutmuş gelenek-göreneklerin yeniden gün yüzüne

çıkartılması, kırsaldan şehirlere olan ve özellikle genç nüfus kitlesi tarafından gerçekleştirilen göçlerin önüne geçmek, kırsalda yeni iş alanları oluşturarak istihdam sağlamak, tarihi ve kültürel anlamda değer taşıyan yapıların bakım, onarım ve restorasyon süreçlerinin tamamlanmasını sağlamaktır. Gelişmekte olan ve sahip olduğu coğrafi birimler arasında gelişme indeksi bakımından büyük farklar bulunan ülkeler, söz konusu farkın kapanması için kırsal yerleşimlerde kırsal turizmi desteklemektedir. Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin egemen ekonomik faaliyetleri teşkil ettiği yerleşimlerde bu etkinliklerin bırakılmadan sahip olunan doğal ve beşerî değerlerden turizm kapsamında faydalanılması, hem kırsal alanların ekonomik anlamda canlanmasını hem de bunun sonucunda da insanların refah düzeylerinin artmasını sağlayacaktır.

Kırsal turizm doğal çevre ile de içi içe olduğu için turizmin doğal çevre üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olabildiği açıkça görülebilmektedir. Eko turizmde olduğu gibi kırsal turizmde de kontrolsüz ve plansız yapılacak işler ekolojik çevre üzerinde baskı kurmakla birlikte yörenin sosyo kültürel yapısını da tehdit edebilecek bir ekonomik faaliyete dönüşebilir (Koday, Koday ve Kaymaz, 2015: 228).

IV. Urla'nın Kırsal Turizm Potansiyeli

Urla ilçesi, Ege Bölgesi'nin Asıl Ege Bölümü sınırları arasında yer almaktadır. İdari bakımdan İzmir ilinin yönetim alanında bulunan ilçe kendi adını taşıyan yarımadaanın merkezinde bulunmaktadır. İlçeyi kuzeyde Ege Denizi, güneyde Seferihisar ile Düden Körfezi, batıda Çeşme, doğuda ise Güzelbahçe sınırlamaktadır (Harita 1.1). İlçenin ekonomisi genel itibariyle tarımsal faaliyetler ile turizme dayanmaktadır. Sanayi alanında faaliyet gösteren işletmelerin küçük ölçekli olması ve ziraat alanlarının miras vb. yollarla parçalanması elde edilen verimin düşmesine neden olmuştur.

Urla sahip olduğu coğrafi özellikler neticesinde hem yerli hem yabancı turistler tarafından tercih edilen bir tatil yöresidir. Doğala dönüş olarak adlandırılan kırsal turizm bağlamında gerçekleştirilen aktiviteler, sahaya özgü yöresel ürünler ile bunların turizme hizmet edecek şekilde düzenlenmesi ve çeşitlendirilmesiyle Urla'ya olan ilgi artmıştır.

Araştırma sahasını teşkil eden Urla, ülkemizin üç büyük kentinden biri olan İzmir'e olan yakınlığı ön plana çıkan ilçe, el değmemiş bakir alanları, antik kalıntıları, sivil mimari örnekleri, geleneksel yaşam özelliklerini muhafaza eden köyleri, zeytin ile üzüm başta olmak üzere coğrafi işaret alabilecek tarım ürünleri ile önemli bir kırsal turizm potansiyeline sahiptir. Urla'da kırsal turizm neden geliştirilmelidir sorusuna, ilçedeki tarım arazilerinin çeşitli sebeplerle küçülmesi ve bundan verim-gelir ilişkisinin negatif yönde etkilenmesi, tarımsal ürün çeşitliliğinin fazla olması ile coğrafi işaret alabilecek ürünlere sahip olması, antik dönemlerden bu yana gelişmiş zeytinyağı kültürünün olması, kırsal alanlara olan arz ve talebin artması, kırsal kesimde birçok fonksiyonu olan çiftliklerin kurulmaya başlaması cevap olarak verilebilir (Güdücüler, 2012: 67-78).

Harita 1.1. Araştırma Sahasının Yer Buldu Haritası

(Kaynak: <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-77436/izmir-il-haritasi.html>).

A. Araştırmanın Amacı

Ülkemiz sahip olduğu doğal ve beşerî unsurlar neticesinde hem deniz turizmi hem de özellikle son zamanlarda gelişme gösteren kırsal turizm çekicilikleri için büyük bir potansiyeli bünyesinde barındırmaktadır. Turizmden en fazla katma değeri elde etmek isteyen gelişme olan ülkeler içerisinde buldukları iktisadi koşullar neticesinde söz konusu turizm kolundan en fazla faydayı sağlamak durumundadır. Ancak kısa zamanda hızlı tüketim anlayışı neticesinde şekillenen kitle turizmi faaliyetleri bu ülkelerdeki doğal ve beşerî kaynakların deformasyona uğramasına neden olmaktadır. Turizm varlıklarının en etkili şekilde kullanılmasını arzu eden ülkelerden birini teşkil eden ülkemizde de doğal, tarihi, kültürel değerlerden turizm kapsamında faydalanılırken aynı zamanda muhafaza edilmesi gerekmektedir. Daha açık bir ifade ile sürdürülebilir turizm olarak da lanse edilen kırsal turizmde öncelik doğal yapının bozulmadan mevcut değerlerin gelecek nesillere aktarılması için ilgili şartların sağlanmasıdır (Clark, Denman, Hickman ve Slovak, 2001: 1-35).

Urla, İzmir'deki diğer turizm alanlarına nazaran kırsal yapısını daha iyi muhafaza etmiş bir ilçedir. Yörenin sahip olduğu doğal ve beşerî çekiciliklerin kırsal turizme uygun olması, sahanın araştırma evreni olarak belirlenmesinde etkili olmuştur. Çalışmanın amacını Urla ilçesinde geçici ve sürekli olarak ikamet eden yerel halk ile yerel işletmelerin kırsal turizm konusundaki görüş ve düşüncelerini tespit etmek ve Urla'da kırsal turizmin belli bir plana dâhil edilmesi ve bu kapsamda geliştirilmesinin mecburiyet arz ettiğinin belirlenmesi oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile yörede yaşayanların kırsal turizme dâhil olma konusunda ne kadar istekli oldukları ile kırsal turizmden beklentilerinin neler olduğunun ortaya çıkarılması araştırmanın nirengi noktasıdır. Çalışma kapsamında yöredeki insanlarla yapılan mülakatların ilçede kırsal turizm aktivitelerini destekleyenler ve çekimser olanların düşünce ve görüşlerini detaylı bir şekilde ortaya çıkaracağı düşünülmektedir.

B. Araştırmanın Metodu

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış mülakatlar kullanılmıştır. Söz konusu yöntemin kullanılmasının nedenini elde edilecek verilerin keskin sınırları olan taslak ve ölçekli metotlarla temin edilemeyecek olmasıdır. Çalışmada kullanılan yöntem araştırmacıya belli konularda özgürlük alanı sağlayarak çalışmanın daha sistemli bir hal almasını sağlamaktadır. Bunun yanında katılımcılarda oluşabilecek çekince durumlarına karşılık ilgili yöntem bilgilendirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Urla'nın idari sınırları içerisinde ikamet eden insanlar ile ilçedeki turizm destinasyonlarının önemli bir parçasını oluşturan yerel işletmeler araştırmada kullanılan verilerin elde edildiği kaynaklardır. Çalışma kapsamında iki adet mülakat hazırlanmıştır. Bunlardan ilki yerel halka, diğeri işletme sahiplerine uygulanmıştır. Söz konusu mülakatlarda yer alan soru gruplarının hazırlanması aşamasında kırsal turizm / sürdürülebilir turizmi konu edinen çalışmalardan istifade edilmiştir. Soru setlerinin kolay anlaşılması ve alınacak olan cevapların net olabilmesi için mülakat formlarında yer alan sorular 2 dilbilgisi uzmanına gösterilmiş olup onların verdiği direktifler doğrultusunda ilgili yerlerde anlaşılabilirlik anlamında birtakım değişiklikler yapılmıştır.

Çalışmada mülakat uygulanan örneklem grupları sahada yapılan arazi gözlemleri neticesinde rastgele seçilmiştir. Seçilen insanlara ilk olarak çalışmanın amacı ve önemi hakkında bilgiler verilerek, formlarda yer alan akademik terimlerin hepsi detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Çalışma kapsamında toplamda 57'si erkek ve 43'ü kadın olmak üzere toplamda 106 kişiye mülakat yapılmış ancak 6 kişiden araştırmaya katkı sağlayacak düzeyde bilgi edinilememiştir. Bu nedenle mülakatlar değerlendirilirken 100 kişi üzerinden yola çıkılarak sonuca ulaşılmıştır.

C. Araştırmanın Bulguları

1. Yerel Halka Ait Bulgular

Araştırma sahasında mülakatlara başlamadan önce insanların kırsal turizm ya da sürdürülebilir turizm konusunda bilgi sahibi olup olmadıkları sorulmuş verilen cevaba

göre hem bu kavramlar hem de mülakat içerisinde yer alan akademik terimler detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Katılımcılar için hazırlanan mülakatta ilk soruyu **Urla'ya neden turist gelmektedir?** Olmuştur. Alınan cevaplarının genelinde ucuz, sıcak iklim, deniz ön plana çıkmıştır. Katılımcılar Urla'nın iklim koşullarının turizme elverişli, diğer tatil yerlerine göre fiyatların daha ucuz ve denizinin de temiz olduğunu bu nedenle insanların Urla'yı tatil destinasyonu olarak seçtiklerini ifade etmişlerdir.

Urla'daki konaklama tesislerinin sayısı yeterli midir? Urla'nın turist profili hakkında bilgi verir misiniz? Sorulara verilen cevaplar; mülakat uygulanan insanların bir bölümü ilçedeki konaklama tesislerinin sayıca yeterli olduğunu gün geçtikçe de sayılarının arttığını belirtmişlerdir. Ancak bazı katılımcılar özellikle yaz döneminde konaklama tesislerinin yetersiz kaldığını, insanların bazılarının evlerinin ya da işyerlerinin bir bölümünü yer bulamayanlara günlükle kiraladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bir bölümü özellikle kıyı bölümündeki yapılaşmadan rahatsız olduklarını, kıyıların yerleşim ve tatil alanlarına dönüştürülmesi ve buralardan yol geçirilmesinin yörenin tarihi ve coğrafi dokusunu zedelediğini söylemişlerdir. Urla'nın turist profilini genelde yerli turistler oluşturmaktadır. Bunların yanında yaz devresinde Almanya, Yunanistan ve İngiltere gibi ülkelerden gelenlerin de olduğu belirtilmiştir. Ferdi bu soruları bir yerden mi aldın? Yoksa sen mi hazırladın?

Urla'ya gelen turistlerle birlikte aynı evde yaşamayı uygun buluyor musunuz? Sorusuna katılımcılar, yeni insanlar ve kültürler tanımanın onlarla karşılıklı ilişkiler kurmaktan mutluluk duyduklarını söylemişlerdir.

Turizmle ilçedeki nüfus miktarında artış ve azalışlar oldu mu? Sorusu katılımcılar tarafından turizmle ilçe nüfusunun özellikle yaz döneminde ciddi oranda arttığını, sonbahara gelindiğinde ise ilçenin sakin bir görünüm aldığını ifade etmişlerdir. Ancak ilçeye turizm alanında çalışmak için gelenlerin bir bölümünün daimi ikametgâh olarak burayı tercih ettiklerini söylemişlerdir.

İlçede kırsal turizmin gelişmesi yönündeki düşünceleriniz nelerdir? Sorusu katılımcılar tarafından ilçede özellikle de kırsal kesimdeki gelişecek turizm faaliyetleri buraların nüfus bakımından boşalmasının önüne geçebilir. Çünkü her yıl nüfusun bir bölümü ya ilçe merkezine ya da yakın çevredeki illere çalışmak için gitmektedir. Gidenlerin de büyük bir bölümü emekli olmadan önce sadece yaz döneminde ya da yılın belli zamanlarında gelmenin yanında ilçeye uğramamaktadır. Çünkü geçim derdi memleket özleminin önüne geçmektedir. Turizmin gelişmesi hem yerel kültürel değerlerin hem de tarihi yapıların korunmasını sağlayacaktır şeklinde cevaplanmıştır.

İlçede gelişecek olan kırsal turizmi kalıcı hale getirebilmek için neler yapılmalıdır? Şeklindeki soruya fiziki çevrenin, doğal kaynakların ve kültürel değerlerin muhafaza edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar turizmi geliştirirken gelenek ve göreneklerin de unutulmamasını söylemişlerdir.

Kırsal turizmin fayda ve zararları nelerdir? Adlı soruya katılımcılar bariz bir zararının olmadığını ancak genç nüfusun yerel değerlerden uzaklaştığını söylemişlerdir. Eski dönemlerdeki gelenek-göreneklerin, kültürel mirasın unutulduğunu yeni neslin bunlara değer vermediğini, böyle giderse yerel değerlerin tamamıyla silineceği ifade edilmiştir. Bunların yanında kırsal turizmle göçler önlenecek, istihdam sağlanacak, kırsaldaki alt ve üst yapı eksikleri giderilecek ve buralar cazibe merkezi konumuna geleceği belirtilmiştir.

Ekonomik imkânınız olsa Urla kırsal turizm konusunda faaliyet gösterecek bir işletme açar mısınız? Sorusuna katılımcıların büyük bir bölümü açarım cevabını vermişlerdir. Ancak bazı katılımcılar bu konuda isteksizdir. Çünkü ticaretin özellikle de turizm konusunda yapılacak olan ticari faaliyetlerin büyük risk barındırdığını, eğer imkânlar müsait olursa turizm değil de başka bir sektöre yöneleceklerini söylemişlerdir.

İlçeye gelen yerli ve yabancı turistlerde memnun olmadığınız durumlar var mı? Varsa nelerdir? Şeklinde soruya birkaç katılımcı dışındaki herkes hayır yok cevabını vermiştir. Var cevabını verenler ise yerlere çöp atılması, tükürülmesi, çok fazla gürültü çıkarmaları, yerel değerlere saygı konusunda birtakım sıkıntıların olduğu dile getirmişlerdir.

İlçede kırsal turizm gelişirse el sanatları ile zanaatlarda bir canlanma olur mu? Sorusuna katılımcılar tamamı turizmle unutulmaya yüz tutan eski meslekler ile el sanatlarının yeniden gün yüzüne çıkacağını ifade etmişlerdir. İlçeye gelen özellikle yabancı turistlerin bu işler neticesinde üretilen ürünlere fazla ilgi gösterdiğini söylemişlerdir. Bazı katılımcılar ise turistlerin söz konusu ürünler ve meslekler hakkındaki hikâyeleri merak ettiklerini, yalnızca hikâyelerinden ve geçmişlerinden dolayı bu ürünleri tercih edenlerin olduğunu dile getirmişlerdir.

2. İşletmelere Ait Bulgular

Araştırma sahasında mülakat yapılan yerel işletmelere **turizm konusundaki deneyimleri ve kaç yıldır bu işi yaptıkları** sorulduğunda % 20'lik bölümü yeni açılmış olduklarını yaklaşık % 35'i işletmenin aileden kalma olduğunu ve % 45'i ise en az 10-15 yıldır hizmet verdiklerini dile getirmiştir. İşletme sahiplerinden % 45'lik bölümü teşkil edenler turizm işine ilk olarak deniz turizmi düşüncesiyle başladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar zaman içerisinde gelişme gösteren kırsal turizmle bu alana yöneldiklerini dile getirmişlerdir.

Yerel işletme sahipleri kırsal turizme konu olan unsurların kendi doğal yaşamlarının bir parçası olduğunu ve turizm faaliyetlerinin bunun üzerine inşa edildiğini söylemişlerdir. Katılımcıların önemli bir bölümü özellikle internetle birlikte kırsalda yaşayanlardan bilhassa genç kitle olarak tabir edilen kesimin gelenek-göreneklerle kültürel değerlerden uzaklaştığını ifade etmişlerdir. Bu kesimin üretim faaliyetlerinde yer almadıklarını ve tamamıyla tüketici konumunda yer aldıklarını belirtmişlerdir. Bunları el sanatları, zanaatlar unutulmuş çünkü sosyal ve ekonomik hayat değişmiş, televizyonun ve internetin hemen her eve girdiğini, genç kızlar ile erkeklerin ya bunların başından kalkmadıklarını sürekli film / dizi izlediklerini ya da oyun oynadıklarını, sohbet

ettiklerini söylemişlerdir. Önceden olsa erkeklerin bağ / bahçede çalışarak kendi paralarını kazandıklarını kızların ise gelin çeyizlerini hazırladıklarını belirtmişlerdir.

Yerel işletmelere sizi kırsal turizme yönlendiren etkenler nelerdir? Sorusuna tamamıyla toplum baskısı ve doğa koruma isteklerinin etkili olduğu, şehirdeki gürültü, stres ve kalabalıktan bunalan insanların doğayla ve doğal ürünlerle baş başa kalma arzuları şeklinde yanıtlar alınmıştır.

İşletmecilerden bazıları ilk kurdukları zamanlarda küçük bir aile pansiyonuna sahip olduklarını geçen süreçte arz ve talep döngüsüne bağlı olarak mevcut konumlarına geldiklerini ifade etmişlerdir. İlçedeki yerel işletmecilerin bazıları başka il ve ilçelerden gelerek, çevre koruma düşüncelerinin de etkisiyle bu işe girdikleri belirtmişlerdir.

İşletmenizi turistler en fazla ne zaman tercih ediyorlar? Sorusuna katılımcıların bir bölümü bütün sezonlar, küçük bir kısmı da yalnızca yaz dönemleri şeklinde cevap vermiştir. Katılımcılar kırsal turizm konusunda faaliyet gösteren işletmelerin diğerlerine nazaran daha avantajlı konumda olduklarını belirtmişlerdir. Kırsal turizm işletmeleri tercih eden turistler, turizm süreci boyunca kırsal hayatla iç içe olurlar, yerel halk tarafından gerçekleştirilen faaliyetlere katılıp şehir hayatından kısa bir süre de olsa uzaklaşmaktadırlar. Söz konusu işletmelerde hayatı doğa ve doğal süreçler şekillendirmektedir. Buraları turizm mekânı olarak seçenlerin yılın tüm dönemlerinde arzu ettikleri tüm aktivitelere katılma imkânlarının olduğu mülakat yapılanlar tarafından ifade edilmiştir.

İşletmenizde kullandığınız ürünleri nereden karşılıyorsunuz? Sorusuna işletmecilerden biri yerel halk ile kendilerinin ürettikleri ürünler ile seralar ve yerel pazarlardan aldıkları ürünleri kullandıklarını ifade etmiştir. Diğerleri ise organik tarım işletmeleriyle yıllık anlaşma yaptıklarını ve ürünlerinin tamamını buradan aldıklarını belirtmiştir.

Yörenizde yapılan kırsal turizm aktiviteleri nelerdir? Sorusuna katılımcılar zirai faaliyetler, seracılık, el sanatları ile çeşitli zanaatlar ve yöresel ürünler olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar turistlerin en fazla tarla sürme, ekip-dikme, ekip-biçme faaliyetleri, tarla sulaması, yerel kıyafetler ile yöresel yemekleri yapmaktan keyif aldıklarını belirtmişlerdir.

Kırsal turizm hakkında hem siz hem de gelen turistlerin ne kadar bilgi sahibi oldukları sorusuna; katılımcıların yaklaşık % 60'ı kırsal turizme olan ilginin arttığını ve insanların klasik turizm mantığından uzaklaşarak yerele ve kırsala yöneldiğini, % 40'ı ise kırsal turizm konusunda hala istenilen ilginin yakalanamadığını, bunun için; çeşitli özendirici çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun temelinde de kırsal turizme katılanların turistik faaliyetlerden istek ve beklentilerinin farklı olması yatmaktadır. Gelenlerin bir bölümü yalnızca sakin ve huzurlu bir hayat, bir kısmı ise yerel halk ile bütünleşik ve tamamıyla yerelde olan aktivitelerle meşgul olmak istemektedir. Bu durum da kırsal turizme olan ilginin boyutunu ve süresini belirlemektedir.

Kırsal turizmin geliştirilmesi için neler yapılmalıdır? Sorusunu katılımcılar Urla'nın kırsal turizm açısından büyük bir potansiyele sahip olduğunu ancak geçmişten gelen turizm anlayışının devam etmesi neticesinde kırsal turizme olan ilginin istenilen düzeyde olmadığı şeklinde cevaplamışlardır. Kırsal turizmin geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan alt ve üst yapı çalışmalarının bir an önce tamamlanması, sahaya uygun plan ve projelerin hazırlanması ve kamu ve özel teşebbüslerin iş birliği yapması gerektiği ifade edilmiştir. Kırsal alanlarda tarihi açıdan değer taşıyan yapıların asıllarına uygun olarak restore edilmesi, orta ve büyük ölçekli çiftliklerin, konaklama tesislerinin, reklam ve tanıtım çalışmalarının yapılarak yerel halkın da kırsal turizm faaliyetlerine dahil edilmesi gerektiğine değinilmiştir.

Turist profillerini belirlemek amacıyla sorulan soruya; katılımcıların % 80'lik bir bölümü genel itibariyle yerli turistler, % 20'lik bölüm ise yabancı turistler cevabını vermiştir.

Kırsal turizmin sahaya olan etkisi etkileri nelerdir? Sorusuna katılımcılar istihdam, gelenek-göreneklerin yaşatılması, mevcut tarımsal aktivitelerin gelir kaynağına dönüşmesi, unutulmaya başlanan sanat ve zanaatların yeniden canlanması, yereldeki alt ve üst yapı eksikliklerinin giderilmesi gibi konularda olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir.

V. Sonuç ve Öneriler

Urla kırsal turizm açısından büyük bir potansiyeli bünyesinde barındırmaktadır. Doğal ve beşerî unsurlar dikkate alındığında ilçenin mevcut yapısına en uygun turizm şekillerinden birini de kırsal turizm oluşturmaktadır. Yörede kırsal turizmin geliştirilebilmesi için turizm açısından değer taşıyan unsurların belirlenmesi ve bunların turizme kazandırılması için ilgili plan ve projelerin hazırlanması gerekmektedir. Sahada kırsal turizm potansiyeli olmasına rağmen kırsal turizme hizmet edecek işletme sayısı yeterli değildir. Bu bağlamda sahada yeni kırsal turizm işletmelerinin kurulmasına destekler verilebilir, yerel halk da kırsal turizm konusunda yeterince bilgilendirilirse söz konusu süreçten herkes kazançlı çıkacaktır. İlçedeki kırsal turizm faaliyetlerinin bu faaliyetler kapsamında değerlendirilebilecek değerlerin reklam ve tanıtımlarının yapılması yöreye olan ilgiyi arttıracaktır. Gazete, dergi, televizyon ve radyo kanallarına reklam verilmesi, ilçedeki ve İzmir'deki reklam panolarına ilçeyi tanıtan afişlerin asılması ve broşürlerin dağıtılması hem farkındalığı arttıracak hem de sahaya olan ilgiyi arttıracaktır. Tüm bu faaliyetlere yerel halkın da dâhil edilmesi turist-yerel halk arasında bağın kurulmasını sağlayacaktır.

Urla'da kırsal turizmin geliştirilmesi için aşağıda maddeler halinde sıralanan çalışmaların yapılması gerekmektedir.

- ❖ Urla'da tarım-turizm arasında sıkı bir bağ kurulmalıdır.
- ❖ Yerel halk tarımsal üretimin ve doğanın korunması konusunda bilinçlendirilmelidir.
- ❖ Kırsal turizm faaliyetleri geliştirilirken yerel halkın da görüş ve düşüncelerinin alınarak sürece dâhil edilmesi sağlanmalıdır.

- ❖ Tarım ürünlerinin ve kırsaldaki faaliyetlerin tanıtımları yapılmalıdır.
- ❖ Kırsal turizmin geliştirileceği mevkilerde yerel halka söz konusu turizm faaliyetleri hakkında detaylı bilgiler verilmeli, bu durumun hem kendilerine hem de yaşadıkları yöreye olan etkileri anlatılmalıdır.
- ❖ Kırsal turizmin geliştirilmek istendiği yerleşim birimlerinin alt ve üst yapı çalışmaları hızlı bir şekilde tamamlanmalıdır.
- ❖ Kırsal turizm mekânı olarak seçilen yerleşmelerde yeni işletmelerin açılması için destekler verilmelidir.
- ❖ Kırsal turizmin gerçekleştirildiği yerleşmelerde aile pansiyonculuğu yapanlara kredi ve destek verilmelidir.
- ❖ Yerel ürünlerin (el sanatları, yöresel yemeklerin) turizme uygun şekilde geliştirilmesi için çeşitli eğitim programları düzenlenmelidir.
- ❖ Kırsal turizmin geliştirildiği yerleşmelerde şehirlere olan nüfus akışını önlemek için istihdamda yerel halka öncelik verilmelidir.
- ❖ Kırsal turizm hakkında reklamlar ve tanıtımlar yapılmalı, yerli ve yabancı organizatörler yöreye davet edilerek söz konusu süreç hakkında bilgi verilmelidir.
- ❖ Yerel halk turizm konusunda hem bilgilendirilmeli hem de bilinçlendirilmelidir.
- ❖ Yöredeki kırsal turizm unsurlarına zarar verilmeden turizm faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.

Kaynaklar

- Bramwell, B. ve Lane, B. (1994). Rural tourism and sustainable rural development, Proceedings from the Second International School of Rural Development, University College, Galway, Ireland, London: Channel View Books.
- Clark, J. (1996). Kalkınmanın Demokratikleşmesi, (Çev: Serpil Ural). Ankara: TÇV Yayınları.
- Clarke, J., Denman, R., Hickman, G. ve Slovak, J. (2001). Rural Tourism in Roznava Okresi: A Slovak Case Study, Tourism Management, Vol: 22, Elsevier Science Ltd.
- Çeken, H., Karadağ, L. ve Dalgın, T. (2007). "Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma", *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 7(1): 1-14.
- Çeken, H., Uçar, M. ve Dalgın, T. (2012). "Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği", *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 1 (1): 4-28.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara. DPT Yayınları.
- Emekli, G. (2002). Sürdürülebilir Turizm Yaklaşımı ile Urla (İzmir) Kıyılarının Değerlendirilmesi. *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları IV. Ulusal Konferansı, 5- 8 Kasım 2002, Bildiriler Kitabı*, 1. Cilt, Dokuz Eylül Üniversitesi: 547-557.

- European Commission (EC). (1999). Towards Quality Rural Tourism, Enterprise Directorate General, Brussels: Tourism Unit.
- Güdücüler, M. (2012). “Urla’da Kırsal Kalkınma ve Kırsal Turizm”. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2): 67-78.
- Halbway, C. J. ve Taylor, N. (2006). The Business of Tourism Seventh Edition. England: Prentice Hall.
- Koday, Z., Koday, S., Kaymaz, Ç., K. ,(2015) Mençuna Şelalesi’nin Sürdürülebilir Ekoturizm Planlaması Açısından Değerlendirilmesi. Coğrafyaya Adanmış Bir Ömür Prof. Dr. Hayati Doğanay. Atatürk Üniv. Yay No: 1056, Kazım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No: 131, Araştırma Sersisi No: 56, .s.219-239 Ankara).
- OECD. (1994). Tourism Strategies And Rural Development, Organisation For Economic Operation and Development, Paris.
- Olalı, H. ve Timur, A. (1998). Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri, İzmir: Ofis Ticaret Matbaacılık San. Ltd. Şti.
- Özgüç, N. (2017). Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler, 9. Baskı, Çantay Kitabevi, 177, İstanbul.
- Soykan, F. (1999).”Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm”, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, (10): 67-75.
- Soykan, F. (2006). “Avrupa’da Kırsal Turizme Bakış Kazanılan Deneyim”, *II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi*, 72-73, 20-22 Nisan 2006.
- Uçar, M., H. Çeken ve Ş. Ökten, (2010). Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma: Fethiye Örneği, Ankara: Detay Yayıncılık.